

vlada urošević

Letovorene pesničke na-stojanja koja čine duh i srž „Nevidelica“, druge zbirke pesama makedonskog pesnika Vlade Uroševića nije nastupilo li-njom služljnosti i prolaznih ot-krića i interesovanja: iz njih stoji siguran put ličnog i umetnič-kog uspona, bogaćenja znanjima i savremenijim senzibilitetom. Ono što pesnika Vlada Urošević iz-daje iz opštoga profila savremene poezije naših mladih autora, pre svega je širina umetničke lično-sti, intelektualna snaga i nena-metljivo prisutna duhovna su-pe-riornost. Ne piše Vlada Urošević prevashodno o intelektualnim te-mama i motivima; njegove su teme najčešće obične i svakodnevne: mesec avgust, topli dan, le-tovanje, mediteran, štene i igre, grad viđen sa mnogo strana i u mnogo jednostavnijih trenutaka, ili prosto spavači, pesnici, ljubavni-ci, davorista, sve ono što čini naš svakodnevni i opipljeni život. Ali sve te teme proizima tiba opsesija jednog bića koje ih u opštemu sa predmetima i pojavama oseća i doživljava kao intelektual, do-nosi intelektualne sadržaje.

Svejedno o čemu pisao i kakve ga preokupacije obuzimale, on go-voreći stvara poeziju, jer poezija je zaučnost reči i sklopova „koje upotrebljava, način kako pravi stihove, deo njega i njegove na-ravi koju u njih uliva, a ne sam motiv i ono što se smatra unutrašnjim podsticajem i potrebom pesnika. Ko zna zašto je bio preokupiran letovanjem, Ohridom i Zaumom, zašto ne Sar-planinom, kupanjem i devojkama, jer će sutra i te teme isto tako moći da dodu na red. Konstantno u nje-mu i u njegovom svetu jeste pesnik koji može da rezonira gotovo na svaku pojавu i svaku stvar, jeste sposobnost da se bude pes-nik i kad trenutak nije baš naj-pogodniji za poeziju i moć da se rečima i slikovnim sklopovima ulije poezija i dogadaje i vide-nja; konstantno je u tom svetu Uroševićeva poezije možda samo rasploženje tih prisutnosti koje daje osnovni ton njegovog stvara-jački vatri. Manje kulturan i manje duhovan pesnik besumnje ne bi mogao na ovakvim sadržajima tako čvrsto da gradi svoj poetski svet.

Gotovo nijedna tema o kojoj on piše nije izrazito savremena; o letu, južnoj zvezdi, žitu i smrti, Vizantiji i velikim slikarima sna moglo se pisati na mnogo načina i pre trideset ili posle četrdeset go-dina, a da ništa ne bi izgubile i dobile u svojoj aktualnosti. Pa ipak je Vlada Urošević izrazito savremen pesnik, jedan od naj-savremenijih kojih danas kod nas govore i dejstvuju. Savremeni mu je i jezik i način oblikovanja sti-hova, struktura pesme, put od in-spiracije do poezije. Savremeni je ne samo po tome što živi i dela u ovom vremenu, već i zato što misli, oseća i reaguje na novou senzibilitetu ovog vremena, što stvara u okviru njegovog ritma i njegovih tokova.

Za naše književne naravi koje su oduvek gorele dramatičnim poe-tskim vatrama i snažnim unutrašnjim sukobima Vlada Urošević ima, začudo, posve estetski i, gotovo, hedonistički odnos prema svetu. Prejaki ubudjenje kod njega nema; skoro sve nje-gove inspiracije i doživljaji su estetske prirode i potiču iz jednog stočkog i optimističkog stava ko-jim pesnik prilazi svetu i njego-vim vrednostima. Kao što može u običnoj i svakodnevnoj pojavi da pronave damar koji odise po-ezijom, tako u njoj otkriva vred-nosti koje se primete tek kad ih pesnik oblikuje, kad ih doveđe u dodir sa drugim vrednostima. Ne pronalazi Vlada Urošević uvek i svugde lepotu na tragovima sva-jih estetskih snađenja, niti pak taj njegov odnos prema svetu treba tako shvatiti. On, naprotiv, ne-geće jedno razumevanje za unutrašnji život i smisao svake po-jeve, za njenu egzistenciju u ovom svetu, on osvaja širokogru-došću svog razumevanja i čistim mirom prema svemu što se de-šava. Ponekad zbog toga deluje samo kao prisutni posmatrač sa mnogo iskustva i urodene dobrote

koji stoji postrani, skoro nepri-metan i pomalo заборавljen od drugih.

Jedan ciklus „Nevidelica“ zove se „Platna“ i u njemu ima sedam soneta koji nose imena Hijeroni-musa Boša, Pitera Brojgelja, Vin-centa van Goga, Marka Šagalja, Milene Pavlović Barili, Milice Stančića i Ordana Petlevskog. Izbor ne izgleda nimalo služajan: to su slikari prema kojima doživljajnost i osećanje sna u na-rativno-deskriptivnoj poeziji Vla-de Uroševića imaju posebnu afi-nitetu; to su slikari od one loze čiji su svedotici kreću „medu je-vom i med snom“ i koji su ve-rovalo mnogo doprineli da se u mladom makedonskom pesniku izgradi baš ovakav odnos prema svetu pojava, sa naslagama duhovnih i umetničkih vrednosti što su ih dosadašnje kulturne ba-sti stvorile. Ne ponavlja Vlada Urošević snone Milene Pavlović Barili i ne povodi se za čudnim vidjenjima Brojgelja i Marka Šaga-la, ali im je sasvim blizak kad skida i stavlja krovne sna. Smisao za likovno oblikovanje pe-zničke vizije kod njega, izgleda, kao da potiče neposredno iz sli-karstva; najsnajniji elementi su tu likovni, da pred očima promak-ne gotovo dovršena slika, gotovo čist likovni doživljaj, koji se ne izaziva bojam i svetlošću, nego je poezija ono što ga prôzima i obasno demonstriran kao para-doks.

Kada je riječ o poeziji Dubravka Horvatića sve uobičajene ne-

doumice oko svake, pa čak i naj-ispirica Vlada Urošević objenju-priči ili opise sliku nekog do-gađaja, ali to nije ni critica ni pri-čica, to je poezija! Deskripcija je i u postupku i u uštini njegovog pisanja, ali ta deskriptivnost ima čvrst poetski nerv. Nevezani slogovi i stihovi njegovog po-seduju jedan tih i do precinosti čist ritam koji suzdržano vodi sti-hove samom ivicom zvučne osetljivosti. Skoro nikad se nije-đna njegova pesma ne razborko-đu do kraja i ne precveti „kazavši sve; ostane u njoj još uvek snage spo-sobe da pesmi da novu dimen-ziju i da priedri novu nijansu do-življaja. Zbog te moći deskriptiv-nog izraza, ne poređivalj, valjalo bi pomenuti neke pesme Rembo-rove; možda je u Uroševićevoj imaginaciji ostala ona slika „Spa-vatâ u dolini“ i znak „Uzbud-ja“ ili neke druge pesme pre-na-sarelog francuskog pesnika, a možda su sličnosti sasvim slučajne i više znatec sopstveni stvara-jački rezultat, nego težnja da se stopama velikog pesnika ostva-ri neražrešivi život poezije.

Prisustvo mene svakom nje-vojnom poeziji znak je neobične stvaračke discipline, ali i vrlo razvijenog čula za preciznu i pre-finjenu pulsaciju stihova. Obuz-davajući reči da se ne raznahnju i ne zapalacaju, da ne izgore u sopstvenoj vatri, on ih, u stvari, zadržava još nerascvetane, u pu-noj snazi i svežini. Pored pesnika koji „kopracavom ribom nadah-nuća“ stvara stihove otvarajući košnje sentimenta i sna, postoji u njemu i jedan drugi pesnik koji sprečava da se u kazivanjima iz-gubi ton, nadzire nijanse lirske-žukova i bdi nad čistotom sti-hova. Taj drugi pesnik, koji je u stvari više kritičar i čitalac, po-nekad je prisutniji od prvog: od njega i potiče verovatno ona in-telektuelna superiornost koju mnogi naši talentovani pesnici ne maju, jer nemaju dovoljno sluha za precinosti poetskog izražava-nja. Po tome njegova stvaračka erudicija u svakom slučaju može da se meri sa erudicijom Branka Miljkovića i Ivana V. Lalica, koji u generaciji mladih pesnika važe za majstorce poetske pismenosti. Možda ih po mnogo čemu Vlada Urošević iz ove druge knjige i nadmašuje. Jer „Nevidelica“ su ne samo potvrda njegovog talen-ta i mlađiškog stvaračkog po-tencijala, nego i potvrda same njegove pesničke ličnosti, njenog odnosa prema poeziji i umetnič-koj stvaranju uopšte, a istovremeno i potvrda pesnikovog smisla i moći da bude savremeni i nov, kakvog smo ga pre dve godine u ovom istom „Književnom imeni-ku“ posle pojave prve njegove knjige „Eden drug grad“ pozdra-vili.

Petar MILOSAVLJEVIĆ

književni imenik | književni imenik

To je jedan od rijetkih mla-di h pjesnika koji je hrabro i samostalno ušao u prostore sva-reme hrvatske poezije bez po-sredstva šarolikih stranica naših revija; to je pjesnik koji je već svojom prvom i za sada jedinom zbirkom stihova GROZNICA publiciranoj u vlastitoj nakladi sršio zloglasnu famu o „vla-stitim nakladama“, jer je spomenuta zbirka u velikom stilu uskočila u već postojajući rang listu moder-ne hrvatske poezije i zauzela vrlo značajno mjesto. Ovaj nas slučaj nije samo zadivio neobičnom spontanom pojave, koju nam ustalom znaju pružiti i toliki drugi mlađi pjesnici, već čvrstom stvaračkoj konceptciji koja do-veli do takvog rezulta.

Cešta je bujnost, rastrošnost prirodnodanog dara, a ne njegovana obrednost, koju sirovi talenti troše nemilice u prvim stvaračkim vratometrima ne znajući da je i mogućnost izmišljanja ograničena kao i sam život. Međutim, kod Horvatića sve je ne-kako zajedno jednim nadpre-sjednim iskustvom življena. Između brojnih skica za jednu pesmu i njenog konačnog oblika, t. j. savršene pjesme, stoji golemi kvantum rada, t. j. aktivnog živ-ljenja u jeziku. Srođivi se s predmetom svog ushićenja, on ga identificira kao sadržaj, ali ne priznaje mogućnost racionalnog samoubistva, jer je taj sadržaj slikom ili još bolje rečeno, bas-nom demonstriran kao para-doks.

Kada je riječ o poeziji Dubravka Horvatića sve uobičajene ne-

jedna prethodna generacija pjesnika Groznice, da postoji jedan duhovni egzil, jedno bez-granično kraljevstvo ironije, koje prezire svaku sentimentalnost, svako pokoravanje navikama, pa makar se one nazivale moralom, etikom ili društvenim normama. No da bi se do tog posvećenog prostora stiglo treba u prvom redu prezentir konvencionalno isku-stvo opjevanja, a zatim treba pronaći jedan apsolutno novi sistem fantastičnih fabula, koji će svojom bizarnošću biti ekvivalent neobičnim sudbinama koje pjesnik otkriva u svjetlu obozrilj.

Dubravko Horvatić više je duh cerebralan, no emotivan i po toj osobini organski je povezan s onom strujom suvremene hrvatske poezije koja je svjesno odbacila raspjevanost, svaku senti-munalnu prostođušnost, radje se priklonivši meditaciji, doduše lirske precioznoj, no ipak autentičnoj po obliku i karakteru. Funkcija poezije za skeptičnog intelektualca, koji u svetu što nas okružuje ne vidi samo povode i razloge za romantične eg-zaltacije nad ovom izvještalom prirodom, nego ona postaje sve više tužba, ona se bori za ulogu arbitra. Ambicije koje je Breton predodrio poeziji parafrazira-jući Marx i Rimbauda koji su govorili „izmjereni svijet“ i „iz-mjereni život“ postale su danas većenje od reda i sloboda koju nam nudi priroda sama. Njezina sa-vršenost proširila je granice iz-mišljjanja i primoralu je tako pjesnike da se još dublje zamislile nad jazom koji stoji između njihove жељe i potrebe da izraze nešto beskončano u savršenosti, odnosno ograničenosti oblike koju im stope na raspolažanju. Pjesma je za njih izraz i mjeru revoluci-ja. Ona je subordinirana ovom ne-sušinskom življenu, koje nam ne pruži sigurnost nekog makar i izgubljenog zavčanja. Može se stoga govoriti o jednoj naglašenoj dramatiči, o krajnjoj nesi-

metričnosti između tema i mo-tiva kojima se hrani.

„A nema mesta koje bi bilo / zaklonom: postoji li uopće to razvikanje / srce?“

Ovakav stav pjesnika Horvatića jasno ne isključuje mogućnost utjecaja onog najbitnijeg dijela poezije Slavka Mihalića, pjesnika egzistencijalnog, a ne fadjevskog poraza, tog očajnog de-terzera odpadnika od prošjećnosti, od bolesne prosječnosti, a sve u ime istinskog zdravlja poezije. Vjerujemo da je upravo pjesnik Komorne glazbe, Puta u nepostojanje, Darežljivog progonstva, te zbirke Godišnja ooba, prvi stvarački uvjerio svojim primjerom

ovakav stav pjesnika Horvatića i da je ono izjavljeno mogućnost utjecaja onog najbitnijeg dijela poezije Slavka Mihalića, pjesnika egzistencijalnog, a ne fadjevskog poraza, tog očajnog de-terzera odpadnika od prošjećnosti, od bolesne prosječnosti, a sve u ime istinskog zdravlja poezije. Vjerujemo da je upravo pjesnik Komorne glazbe, Puta u nepostojanje, Darežljivog progonstva, te zbirke Godišnja ooba, prvi stvarački uvjerio svojim primjerom

„Jedan se kralj od-rekao prijestolju. Napustio je svoje dvorove, izgrlio se s velmoža-ma i odjedio sam put dubokih šuma. I nije ga više bilo za sve-čanosti za lovore, nije ga više bilo da sudi žive i mrtve. Živio je u kolib kraj potoka, jeo med i voće, promatrao let ptica. Taj kralj. Ali su njegovi podanići bili izgubljeni. Probjeli su noći i noći misleći jedino o razlogu kra-jeva odstupanja. Ta čeme su ga mogli uvrjetiti? I stadoše mu stali poklise, zaklinjuci se na vjernost moleći milost.“

No je kralju bilo do toga, da sadi voće, da piće gorsku vodu.

Bio je on i sviše kralj, a da bi kraljevao.“

Branimir DONAT

